

EĞİTİMDE ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME DERSİNE YÖNELİK TUTUM ÖLÇEĞİNİN (EÖD-TÖ) GELİŞTİRİLMESİ

Mehtap AKTAŞ, Devrim ALICI

Mersin Üniversitesi

Mersin / TÜRKİYE

mehtapbayrakci@hotmail.com, devrimozdemir@mersin.edu.tr

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme dersine yönelik güvenilirliği ve geçerliği yüksek bir ölçek geliştirmektir. Bu amaçla hazırlanan 35 maddelik deneme formu Mersin Üniversitesi'nde öğrenim gören ve Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme dersi alan 303 öğretmen adayına uygulanmıştır. Varimax döndürme ile gerçekleştirilen açımlayıcı faktör analizi sonucunda 20 maddelik üç faktörlü bir yapı elde edilmiştir. Ölçeğin alfa güvenilirliği 0,944 olarak elde edilirken, faktörlere ilişkin güvenilirlikleri ise sırasıyla 0,911; 0,898; 0,845 olarak bulunmuştur. İlişkisiz örneklem için t testi yardımıyla gerçekleştirilen analizler sonucunda, fakültelere göre ve cinsiyete göre tutumlarda bir farklılık olmadığı belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme dersi, tutumların ölçülmesi, güvenilirlik, geçerlik.

DEVELOPMENT OF LIKERT TYPE ATTITUDE SCALE TOWARDS MEASUREMENT AND EVALUATION IN EDUCATION COURSE

ABSTRACT

The purpose of this study is to develop a reliable and valid likert type attitude scale towards measurement and evaluation in education course. 35-item scale trials, prepared for this aim, are applied to 303 prospective teacher being educated at Mersin University and taking course. As a result of exploratory factor analysis with Varimax rotation, the structure with three factors and 20 items was obtained. While alpha reliability of the scale was obtained as 0.944, the reliability of factors, 0,911; 0,898; 0,845 were obtained respectively. As a result of analysis, carried out by using the t test for independent samples, there were not found differences in attitudes according to gender and the faculties.

Key Words: Measurement And Evaluation In Education course, measurement of attitudes, reliability, validity.

TƏHSİLDƏ ÖLÇMƏ VƏ QİYMƏTLƏNDİRMƏ DƏRSİNƏ YÖNƏLİK DAVRANIŞ ÖLÇÜSÜNÜN (EÖD-TO) İNKİŞAF ETDİRİLMƏSİ

XÜLASƏ

Bu işin məqsədi təhsildə ölçmə və qiymətləndirmə dərsinə yönəlik etibarlılığı və dəqiqliyi yüksək bir ölçü formalaşdırmaqdır. Bu məqsədlə hazırlanan 35 maddəlik sınaq forması Mərsin Universitetində təhsil alan və Təhsildə qiymətləndirmə və qiymətləndirmə dərsinə girən 303 müəllim namizədinə tətbiq olunmuşdur. Varimax çevirmə ilə həyata keçirilən şərhçi faktor analizi nəticəsində 20 maddəlik üç faktorlu bir quruluş əldə edilmişdir. Ölçünün alfa etibarlılığı 0,944 olaraq əldə edilərkən, faktorlara bağlı etibarlılıq isə sırası ilə 0,911; 0,898; 0,845 olaraq tapılmışdır. Əlaqəsiz nümunə üçün t testinin köməyi ilə həyata keçirilən analizlər nəticəsində, fakültələrə görə və cinsiyətə görə davranışlarda bir fərqlilik olmadığı təyin olunmuşdur.

Açar sözlər: təhsildə ölçmə və qiymətləndirmə dərsi, davranışların ölçülməsi, etibarlılıq.

Giriş

2006 yılında MEB bünyesinde gerçekleştirilen Temel Eğitime Destek Projesi kapsamında, Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri belirlenmiş ve bu yeterlikler 2590 sayılı Teb-

liğler Dergisi'nde yayınlanarak yürürlüğe girmiştir [MEB, 2006a]. Öğretmenlik mesleğine ilişkin genel yeterlikler, hangi alandan olursa olsun, tüm öğretmenlerde bulunması beklenen bilgi, beceri ve tutumlar dikkate

alınarak hazırlanmıştır. Bu yeterlikler 6 ana yeterlik alanından ve 31 alt yeterlikten oluşmakta ve bu alt yeterliklere ilişkin toplam 233 performans göstergesini kapsamaktadır [MEB, 2006b].

Öğretmenlik mesleği genel yeterlikleri kapsamında dikkate alınan 6 ana yeterlik alanından biri de "Öğrenmeyi, Gelişimi İzleme ve Değerlendirme" dir. Bu yeterlik alanı genel olarak öğretmenin öğrencilerinin gelişimlerini ve öğrenmelerini değerlendirme, öz değerlendirme ve akran değerlendirme çalışmalarına olanak sağlama, değerlendirme sonuçlarından yararlanarak öğrenme-öğretme sürecini yeniden planlama ve değerlendirme sonuçlarını öğrenci, veli, yönetici ve öğretmenlerle paylaşma gibi çalışmaları kapsamakta; 4 alt yeterlikten ve bu yeterliklere ilişkin 24 performans göstergesinden oluşmaktadır [MEB, 2006b].

Ölçme ve değerlendirme alanında belirlenen 24 performans göstergesinin etkili bir biçimde gerçekleştirilebilmesi, kuşkusuz öğretmenlerin bu alandaki donanımlarıyla ilişkilidir. Bu alandaki donanımları ise, lisans eğitimleri sırasında aldıkları eğitimde ölçme ve değerlendirme dersinden ne kadar yararlandıklarına, bu derste ne kadar başarılı olduklarına bağlanabilir. O halde, lisans eğitimi sırasında verilen eğitimde ölçme ve değerlendirme dersinin etkililiği, öğretmenlerin bu alandaki yeterliklerini sağlamada temel etkenlerden biri olarak kabul edilebilir.

Öğretmenlerin ölçme ve değerlendirme alanındaki yeterliklere sahip olma düzeylerini etkileyen bir başka faktör, bu alandaki çalışmaların gerekliliği ve önemi konusundaki duygu ve düşünceleridir. Ölçme ve değerlendirme çalışmalarının önemine inanan, bu çalışmalara değer veren, bu çalışmaların ancak bilimsel ilke ve yöntemlere uygun bir biçimde yapılması durumunda nitelikli olabileceğini fark eden ve buna inanan bir öğretmen (ya da öğretmen adayı) bu alandaki yeterlikler konusunda kendisini yetiştirme,

geliştirme çabası içinde olur ve bu konuda mesleki anlamda kendisinden beklenenleri nitelikli bir biçimde yerine getirebilir.

O halde bir öğretmenin ölçme ve değerlendirme alanında sahip olması gereken yeterlikleri etkileyen temel etkenlerden birinin, ölçme ve değerlendirme alanına ilişkin tutumları olduğu söylenebilir. Öğretmenlerin bu alanda olumlu tutum geliştirmelerinin bir yolu, lisans eğitimi sırasında eğitimde ölçme ve değerlendirme dersine yönelik olumlu tutum geliştirmelerini sağlayabilmektir. Öğretmen adaylarının derse ilişkin tutumlarının belirlenmesi durumunda, özellikle olumsuz tutuma sahip olan öğretmen adayları olduğu takdirde, bu tutumların nedenlerini belirleme ve bu nedenleri ortadan kaldırma ya yönelik program ve etkinliklerin düzenlenmesi yoluna gidilebilecektir. Öğretmen adaylarının ölçme değerlendirme dersine ilişkin tutumlarını belirlemenin yolu ise, bu konudaki tutumlarının ölçülmesine bağlıdır.

Tutum bilişsel, duyuşsal ve davranışsal boyutları olan ve bireyin davranışlarının kritik bir yordayıcısı olarak görülen, psikolojik bir yapıdır [Anderson, 1988] ve tutumlar insan davranışlarının en önemli belirleyicilerinden biridir [Morgan,1991] Aiken [2008], tutumu, "bir insan, kurum, obje ya da duruma karşı olumlu ya da olumsuz yönde tepki verme eğilimi" olarak tanımlamaktadır. Tutumlar, pek çok psikolojik özellik gibi, doğrudan gözlenebilen bir özellik değildir, ancak bireylerin gözlenebilen davranışlarından çıkarsama yapılarak ortaya koyulabilir [Kağıtçıbaşı, 2010]. İlgili nesne ya da duruma ilişkin insanların sahip oldukları tutum derecesinin bilinmesi birçok alanda istenen bir durumdur [Erkuş, 2003].Tutumları ölçmede farklı yöntemlerden yararlanılmaktadır. Bu yöntemlerden en sık kullanılanı tutum ölçekleridir. Tutum ölçekleri, kişilerin tutum nesnesi hakkındaki ifadelerle aynı fikirde olup olmadığının göstergesi olan tepkilerde bulunmalarına dayanmaktadır [Anastasi ve Urbina, 1997].

Dereceleme toplamlarıyla ölçekleme tekniklerinden biri olan Likert tipi tutum ölçekleri, 1932’de R. Likert tarafından geliştirilmiştir. Kişi ölçek maddelerine tepkide bulunurken, ifadenin kapsamına ilişkin tutumun derecesini de bildirir. Ölçek puanı da bu derecelerin toplamından oluşur. Bu ölçek tipi, bireyin kendisi hakkında bilgi vermesi esasına dayanmaktadır [Tavşancıl, 2006].

Bu çalışma, öğretmen adaylarının Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme (EÖD) dersine yönelik tutumların ortaya koymayı amaçlayan Likert tipi bir tutum ölçeği geliştirmek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Ülkemizde yapılan alan yazın taramasında, ölçme ve değerlendirme ile ilgili tutum ölçeği geliştirme konusunda iki araştırmaya rastlanmıştır. Bunlardan ilki, Tekinal’ın [1997] Ölçme ve Değerlendirmeye ilişkin tutum ölçeği çalışmasıdır. Araştırmacının geliştirdiği ölçek, öğretmenlerin ölçme ve değerlendirme çalışmalarına ilişkin tutumlarını ölçmeyi amaçlamaktadır. Bir diğer çalışma ise, Karaca’nın [2006] öğretmen adaylarının Öğretimde Planlama ve Değerlendirmeye ilişkin tutumlarını ölçmeye yönelik bir tutum ölçeği geliştirme çalışmasıdır. Bilindiği gibi, Öğretimde Planlama ve Değerlendirme [ÖPD] dersi, daha önceki yıllarda ayrı ayrı verilen iki dersin (Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme; Öğretim İlke ve Yöntemleri) 1997 yılında bir araya getirilmesiyle yapılandırılmıştır [YÖK, 2007]. Dolayısıyla, araştırmacının geliştirdiği ölçek, hem ölçme ve değerlendirme alanına hem de öğretim ilke ve yöntemleri alanına ilişkin tutumları ortaya koymaya yönelik maddelerden oluşmaktadır. Üstelik 2007 yılında yapılan yeni bir düzenlemeyle, ÖPD dersi yine iki ayrı ders olarak programa yerleştirilmiştir [YÖK, 2007] ve mevcut programda ÖPD dersi bulunmamaktadır. Dolayısıyla, ilgili ölçeğin güncelliğinin kalmadığı ve kullanılamayacağı ifade edilebilir.

Her ne kadar alan yazında ölçme ve değerlendirme ile ilgili iki tutum ölçeği geliştirme ça-

alışması olduğu belirlense de, ilgili ölçeklerin maddeleri incelendiğinde, maddelerin doğrudan EÖD dersine yönelik tutumları ölçmeye yönelik olmadığı gözlenmektedir. Dolayısıyla öğretmen adaylarının EÖD dersine yönelik tutumlarının belirlenebilmesi için, bir tutum ölçeğine ihtiyaç olduğu düşünülmektedir. Bu anlamda, geliştirilen ölçeğin alandaki bu eksikliği gidererek alana katkıda bulunması beklenmektedir.

Yöntem

Katılımcılar

Araştırmanın verileri, Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi’nde lisans eğitimine devam eden 182 öğrenci ve Fen Edebiyat Fakültesi’nin çeşitli bölümlerinde okumakta olup Eğitim Fakültesi’nin formasyon programına devam eden 121 öğrenci olmak üzere 303 öğrenciden elde edilmiştir. Öğrencilerin tamamı EÖD dersini almıştır. Örneklemin %67,3’ü kız, %32,7’si erkek öğrencilerden ve %60,1’i eğitim fakültesi, %39,9’u da fen edebiyat fakültesi öğrencilerinden oluşmaktadır.

Araç

Ölçeğin deneme formunu geliştirmek amacıyla, araştırmacılar tarafından EÖD dersine yönelik tutumların göstergesi kabul edilebilecek tutum maddeleri yazılmıştır. Yine, alan yazında bulunan ve çeşitli derslere yönelik olarak geliştirilen tutum ölçekleri incelenerek EÖD dersine yönelik tutum maddeleri üretilmiştir. Yazılan maddeler araştırmacılar tarafından yeniden gözden geçirilmiş ve 35 maddenin ölçeğin deneme formunda yer almasına karar verilmiştir (*Ek*). Maddelerden 12’si olumsuz, 23’ü ise olumlu ifadeden oluşmaktadır. Deneme formunda taslak maddelerin tutumun bilişsel, duyuşsal ve davranışsal boyutunu temsil eden maddelerden oluşturulmasına dikkat edilmiştir. Deneme formu beş dereceli Likert tipi ölçek biçiminde hazırlanmıştır ve öğrencilerden her bir madde için, “Kesinlikle Katılmıyorum”, “Katılmıyorum”, “Kararsızım”, “Katılıyorum” ve “Ke-

sinlikle Katılıyorum" seçeneklerinden birini seçerek işaretlemeleri istenmiştir.

Verilerin Analizi

Ölçeğin deneme formunda yer alan ifadelere 303 öğrencinin verdikleri tepkiler bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Ölçekteki olumlu maddeler "Kesinlikle Katılıyorum" işaretlendiğinde 5 puan, "Katılıyorum" işaretlendiğinde 4 puan, "Kararsızım" işaretlendiğinde 3 puan, "Katılmıyorum" işaretlendiğinde 2 puan ve "Kesinlikle Katılmıyorum" işaretlendiğinde 1 puan verilerek; ölçekte bulunan olumsuz maddeler ise tam tersi şekilde puanlanmıştır ve toplam puanlar hesaplanmıştır.

Ölçeğin faktör yapısı, varimax döndürme yöntemi yardımıyla açımlayıcı faktör analizi (AFA) kullanılarak incelenmiştir. Verilerin faktör analizine uygunluğu için Bartlett testi ve Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) testi sonuçları dikkate alınmıştır [Kalaycı, 2005; Tavşancıl, 2006]. Varimax döndürme χ sonrasında birden fazla faktöre yük veren maddeler ölçekten çıkarılarak analiz çalışmaları tekrarlanmıştır; ayrıca, herhangi bir faktöre verdiği yük 0,30'un altında olan maddeler de ölçüğe alınmamıştır. Faktör sayısının belirlenmesinde, özdeğeri 1,00'den büyük olan faktörler dikkate alınmıştır [Çokluk, Şekercioğlu, Büyüköztürk, 2010].

Ölçeğin bütününe ve faktörlerine ilişkin güvenirliliği, Cronbach alfa güvenirlilik katsayısı yardımıyla incelenmiştir. Ölçeğin yapı geçerliliğine ilişkin ek kanıtlar elde etmek amacıyla, öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri fakülterlere ve cinsiyete göre Eğitimde Ölçme ve Değerlendirmeye yönelik tutumları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek üzere t testi yapılmıştır.

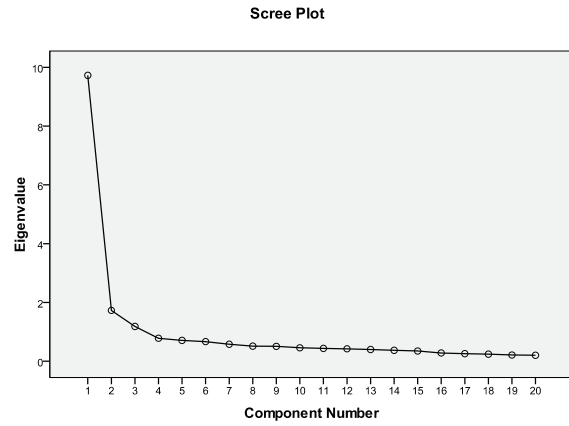
Bulgular ve Yorum

Veri setinin faktör analizi için uygun olup olmadığını değerlendirmek amacıyla yapılan analizler sonucunda KMO değeri 0,946 ve

Bartlett testine ilişkin χ^2 değeri 3708,896 ($p < .01$) olarak hesaplanmıştır. Bu değerler, değişkenler arasında yüksek korelasyon olduğunu ortaya koymaktadır. Diğer ifadeyle, verilerin faktör analizi yapmak için uygun olduğu söylenebilir.

Açımlayıcı faktör analizi sonucunda, varimax döndürme yapılmadan önce 5 faktörlü bir yapı elde edilmiştir. Faktörlerin açıkladığı toplam varyans %62,017'dir. Bileşen matrisi incelendiğinde, neredeyse tüm maddelerin birinci faktöre yük verdikleri gözlenmiştir. Bunun üzerine, varimax döndürme yoluyla, faktör yapısının daha net bir biçimde ortaya konmasına karar verilmiştir. Varimax döndürme yardımıyla gerçekleştirilen açımlayıcı faktör analizi sonucunda, ölçeğin yapısına uymayan ya da birden fazla faktöre yük veren 15 madde [7., 9., 13., 15., 17., 18., 19., 20., 21., 22., 23., 25., 33., 34. ve 35. maddeler] ölçekten çıkarılmıştır.

Şekil 1. Özdeğerler grafiği

Faktör analizi sonuçlarına göre, 20 maddenin 3 faktör altında toplandığı belirlenmiştir. Birinci faktör, 8 maddeden oluşmaktadır [1., 2., 3., 8., 11., 14., 24. ve 28. maddeler]. Bu faktöre ilişkin özdeğer 9,727'dir. Birinci faktör tek başına tutumlardaki değişimin %25,425'ini açıklamaktadır. İkinci faktör 7 maddeden [4., 5., 6., 10., 16., 26. ve 27. maddeler] oluşmaktadır ve bu faktöre ait özdeğer 1,729 olarak bulunmuştur. İkinci faktör, toplam varyansın %22,144'ünü açıklamaktadır. Üçüncü faktör ise 5 maddeden [12., 29., 30., 31. ve 32.

maddeler] oluşmaktadır ve bu faktöre ait özdeğer 1,181 olarak bulunmuştur. Bu faktörün toplam varyansa katkısı ise %15,614'tür. Üç faktör birlikte, tutumlardaki değişimin %63,182'sini açıklamaktadır. Üç faktörün ortak varyanslarının 0,538 ile 0,734 arasında değiştiği gözlenmiştir. Şekil 1'de yer alan ve özdeğerlere göre elde edilen çizgi grafiğinden de ölçekte yer alan maddelerin 3 faktör altında toplandığı görülebilmektedir.

Tablo 1'de ölçekte yer alan maddelere ilişkin bazı istatistiklere yer verilmiştir. Madde ortalamaları incelendiğinde, 2,238 ile 3,930 arasında değiştiği gözlenmektedir. Maddelerin standart sapma değerlerinin 0,996 ile 1,262 arasında, madde-ölçek korelasyonlarının 0,464 ile 0,749 arasında ve faktör yüklerinin ise 0,622 ile 0,793 arasında değiştiği ve oldukça yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 1. Maddelerin aritmetik ortalamaları, standart sapmaları, ölçekte korelasyonları ve faktör yükleri

Madde ve Faktörleri	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma	Madde-Ölçek Korelasyonu	Faktör Yükleri
I.FAKTÖR: Bilişsel düzeyde EÖD dersine ilişkin tutum				
1. EÖD dersi önem verdiğim bir derstir.	3,930	1,035	0,646	0,635
2. EÖD dersindeki konuları öğrenmek mesleğimi yapabilmemin olmazsa olmaz koşuludur.	3,473	1,144	0,702	0,710
3. Ölçme araçlarının nitelikli olmasının önemini EÖD dersi sayesinde anladım.	3,800	1,088	0,571	0,733
8. EÖD dersini almanın öğretmenlik mesleğini yapabilmek için gerekli olduğuna inanırım.	3,871	1,097	0,717	0,793
11. EÖD dersini almanın, öğrenci başarısını belirlemede yapılacak çalışmaların önemini kavramak için gerekli olduğuna inanırım.	3,897	0,996	0,648	0,793
14. EÖD dersini almanın sınıf içi öğretim etkinliklerinin niteliğine katkıda bulunduğuna inanırım.	3,696	1,026	0,672	0,656
24. EÖD dersindeki konuları öğrenmek zahmete değer.	3,444	1,091	0,713	0,636
28. EÖD dersini almak öğrencinin gelişim ve değişimini izlemek için önemlidir.	3,730	1,043	0,623	0,741
II.FAKTÖR: Davranışsal düzeyde EÖD dersine ilişkin tutum				
4. EÖD dersine çalışmaktan zevk alırım.	2,903	1,168	0,749	0,679
5. EÖD dersinde öğrendiğim bilgileri çevremdeki insanlara anlatmaktan zevk alırım.	2,882	1,163	0,694	0,715
6. Sınıfta EÖD ile ilgili konuları tartışmaktan hoşlanırım.	3,030	1,171	0,710	0,695
10. Boş zamanım olduğunda EÖD dersine ilgili çalışmalar yaparım.	2,238	1,024	0,555	0,652
16. Arkadaşlarımla EÖD konularını konuşmayı severim.	2,780	1,160	0,623	0,774
26. EÖD dersi ile ilgili bilimsel etkinliklere (kongre, panel, konferans vb.) katılmaktan hoşlanırım.	2,716	1,111	0,669	0,680
27. EÖD dersine ilgili her şey ilgimi çeker.	2,583	1,049	0,680	0,693
III.FAKTÖR: Duyuşsal düzeyde EÖD dersine ilişkin tutum				
12. EÖD dersine çalışmak bana sıkıcı gelir.	3,072	1,193	0,621	0,590
29. EÖD dersi benim için stres kaynağıdır.	3,176	1,262	0,626	0,765
30. EÖD dersine girmek benim için zaman kaybıdır.	3,798	1,091	0,686	0,622
31. EÖD dersine çalışmak beni mutsuz eder.	3,541	1,157	0,724	0,710
32. EÖD dersinde işlenen konular bana karmaşık gelir.	2,796	1,213	0,464	0,718

Tablo 1'de her bir faktörde yer alan maddelerin kapsamaları dikkate alınarak faktör adlandırma çalışması yapılmıştır. Buna göre

birinci faktörün "EÖD dersine ilişkin tutumun bilişsel boyutu"; ikinci faktörün "EÖD dersine ilişkin tutumun davranışsal boyutu"

ve üçüncü faktörün de "EÖD dersine ilişkin tutumun duyuşsal boyutu" olarak adlandırılması kararlaştırılmıştır.

Ölçeğin güvenilirliğine ilişkin olarak, tüm ölçek için ve her bir faktör için ayrı ayrı Cronbach α güvenilirlik katsayıları hesaplanmıştır. 20 maddelik ölçeğin tümüne ait α katsayısı 0,944 bulunurken, 8 maddelik birinci faktöre ilişkin $\alpha=0,911$; 7 maddelik ikinci faktöre ilişkin $\alpha=0,898$ ve 5 maddelik üçüncü faktöre ilişkin $\alpha=0,845$ olarak hesaplanmıştır. Tüm

bu bulgular ölçeğin güvenilirliğinin yüksek olduğuna ilişkin kanıt olarak kabul edilebilir.

Ölçeğin yapı geçerliğine ilişkin yeni kanıtlar elde etmek üzere, EÖD dersine ilişkin tutumların farklı gruplarda farklılık gösterip göstermediğine ilişkin istatistiksel çalışmalar yapılmıştır. Öğrencilerin öğrenim gördükleri fakülterlere ve cinsiyete göre Eğitimde Ölçme ve Değerlendirmeye yönelik tutum puanları ortalamaları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek üzere yapılan t testi sonuçları Tablo 2 ve 3'te yer almaktadır.

Tablo 2. Öğrencilerin öğrenim gördükleri fakülterlere göre t testi sonuçları

Fakülterler	n	χ	Std. sapma	sd	t	p
Eğitim Fakültesi	182	65,022	16,856	301	-0,472	0,637
Fen Edebiyat Fakültesi	121	65,880	13,192			

Tablo 2'de görülebileceği gibi, farklı fakülterlerde öğrenim gören öğretmen adaylarının

EÖD dersine yönelik tutumları arasında manidar bir fark bulunmamıştır ($t_{301}=-0,472$, $p>0,01$).

Tablo 3. Cinsiyete göre t testi sonuçları

Cinsiyet	n	χ	Std. sapma	sd	t	p
Kız	204	65,618	14,527	301	0,409	0,683
Erkek	99	64,842	17,345			

Tablo 3'te görülebileceği gibi, kız ve erkeklerin EÖD dersine yönelik tutumları arasında manidar bir fark bulunmamıştır ($t_{301}= 0,409$, $p>0,01$).

Sonuç

Bu araştırmada öğretmen adaylarının EÖD dersine yönelik tutumlarını ölçmek amacıyla 35 maddelik 5'li likert tipi bir ölçek hazırlanmıştır. Ölçeğin güvenilirlik ve geçerlilik çalışmalarını yapmak amacıyla Eğitim Fakültesi ve Fen Edebiyat Fakültesi'nde öğrenim gören 303 öğretmen adayına uygulanmıştır.

Ölçeğin faktör yapısı varimax döndürme ile gerçekleştirilen açılımlayıcı faktör analizi ile incelenmiş; ölçeğin yapı geçerliğine ilişkin ek kanıtlar fakülterlere ve cinsiyete göre tutumlar arasında farklılık olup olmadığının incelenmesiyle elde edilmiştir, güvenilirliği için de Cronbach α güvenilirliğine bakılmıştır.

Yapılan analizler sonucunda ölçeğin 20 maddeden oluşan 3 faktörlü bir yapıya sahip olduğu faktörlerin açıkladığı toplam varyan-

sın %63,182 olduğu, fakülterlere ve cinsiyete göre tutumlarda bir farklılaşma olmadığı ve ölçeğin hem bütününe hem de her bir faktörüne ilişkin güvenilirliklerinin yüksek olduğu belirlenmiştir. Öğretmen adaylarının EÖD dersine yönelik tutumlarının öğrenim gördükleri fakülterlere göre farklılaşmaması beklenen bir durumdur. Aynı fakülterlerde öğrenim görmelerine karşın iki gruptaki öğretmen adayları da öğretmenlik mesleğini yapmayı hedeflemektedirler. Bu nedenle iki gruptaki öğretmen adayları da EÖD dersini almışlardır. İki gruptaki öğretmen adaylarının da EÖD dersine yönelik olumlu tutumlar geliştirmeleri beklenmektedir. Öğretmen adaylarının EÖD dersine yönelik tutumlarının cinsiyete göre farklılık göstermemesi beklenen bir durumdur. EÖD dersi toplumsal cinsiyet rollerinden herhangi birine yatkın olmayı gerektirmemektedir. Dolayısıyla da ilgili derste hem kız hem de erkek öğrencilerin benzer tutumlar sergilemeleri beklenmektedir.

Gerek fakültelere gerekse cinsiyete göre tutumlarda bir farklılaşma gözlenmemesi ölçeğin yapı geçerliliğine ilişkin birer kanıt olarak kabul edilebilir. Elde edilen bulgular ölçeğin güvenilir ve geçerli olduğunun göstergesi olarak kabul edilebilir.

Ölçekte yer alan maddelerin 15'i olumlu, 5'i olumsuzdur. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 100 ve en düşük puan ise 20'dir. Ölçekten elde edilen en düşük puan 20 en yüksek puan ise 99, ranj ise 79'dur. Ölçeğin beklenen ranjin önemli bir kısmını kapsadığı söylenebilir.

Sonuç olarak, öğrencilerin hayatlarını etkileyecek kararlara, yaptıkları ölçme ve değerlendirmelerle imza atacak olan öğretmen adaylarının Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme (EÖD) dersine yönelik tutumları önem taşımaktadır. Bu nedenle öncelikle EÖD dersine yönelik tutumların hangi düzeyde olduğunu

ortaya koymaya yönelik ölçme çalışmalarına ve dolayısıyla ilgili tutumları ölçmeye yönelik güvenilirliği ve geçerliği yüksek ölçme araçlarına ihtiyaç vardır. Bu çalışmada EÖD dersine yönelik tutum ölçeği geliştirilmeye çalışılmıştır ve geçerlik ve güvenilirlik ile ilgili elde edilen bulgular öğretmen adaylarının EÖD dersine yönelik tutumlarını ölçmek için geliştirilen ölçeğin kullanılabilir nitelikte olduğu göstermektedir.

EÖD dersine yönelik olarak geliştirilen bu ölçeğin farklı örneklemeler üzerinden güvenilirlik ve geçerlilik çalışmalarının tekrarlanmasının önemli olduğu düşünülmektedir. Yine farklı güvenilirlik hesaplama yöntemleri yardımıyla ve doğrulayıcı faktör analizi çalışmaları yoluyla ölçeğin güvenilirliğine ve geçerliğine ilişkin yeni kanıtların elde edilmesi önem taşımaktadır.

EK. Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme (EÖD) Dersine Yönelik Tutum Ölçeğinin Deneme Formunda Yer Alan Maddeler

MADDELER
1. EÖD dersi önem verdiğim bir derstir. (+)
2. EÖD dersindeki konuları öğrenmek mesleğimi yapabilmemin olmazsa olmaz koşuludur. (+)
3. Ölçme araçlarının nitelikli olmasının önemini EÖD dersi sayesinde anladım. (+)
4. EÖD dersine çalışmaktan zevk alırım. (+)
5. EÖD dersinde öğrendiğim bilgileri çevremdeki insanlara anlatmaktan zevk alırım. (+)
6. Sınıfta EÖD ile ilgili konuları tartışmaktan hoşlanırım. (+)
7. EÖD dersiyle ilgili bir alanda lisansüstü (yüksek lisans/doktora) eğitim yapmayı isterim. (+) (*)
8. EÖD dersini almanın öğretmenlik mesleğini yapabilmek için gerekli olduğuna inanırım. (+)
9. EÖD dersinde öğrendiklerimin yararlı bilgileri olduğuna düşünmem. (-) (*)
10. Boş zamanım olduğunda EÖD dersiyle ilgili çalışmalar yaparım. (+)
11. EÖD dersini almanın, öğrenci başarısını belirlemede yapılacak çalışmaların önemini kavramak için gerekli olduğuna inanırım. (+)
12. EÖD dersine çalışmak bana sıkıcı gelir. (-)
13. EÖD dersinin seçmeli ders olması gerektiğini düşünüyorum. (-) (*)
14. EÖD dersini almanın sınıf içi öğretim etkinliklerinin niteliğine katkıda bulunduğuna inanırım. (+)
15. EÖD dersindeki konular ilgimi çekmez. (-) (*)
16. Arkadaşlarımla EÖD konularını konuşmayı severim. (+)
17. EÖD derslerine yalnızca ders geçmek için çalışırım. (-) (*)
18. EÖD dersinde başarılı olmayı önemserim. (+) (*)
19. Keşke EÖD dersinin haftalık ders saati daha fazla olsa. (+) (*)
20. EÖD dersinde geçer not almak benim için yeterlidir. (-) (*)
21. EÖD dersine düzenli olarak çalışırım. (+) (*)
22. Seçmeli bile olsa EÖD dersini almak isterim. (+) (*)
23. EÖD dersinde öğrendiklerimi mesleğimde uygulayacağımı düşünmek beni heyecanlandırır. (+) (*)
24. EÖD dersindeki konuları öğrenmek zahmete değer. (+)
25. Diğer derslere göre EÖD dersine çalışmaktan daha çok hoşlanırım. (+) (*)
26. EÖD dersi ile ilgili bilimsel etkinliklere (kongre, panel, konferans vb.) katılmaktan hoşlanırım. (+)
27. EÖD dersiyle ilgili her şey ilgimi çeker. (+)
28. EÖD dersini almak öğrencinin gelişim ve değişimini izlemek için önemlidir. (+)

29. EÖD dersi benim için stres kaynağıdır. (-)
30. EÖD dersine girmek benim için zaman kaybıdır. (-)
31. EÖD dersine çalışmak beni mutsuz eder. (-)
32. EÖD dersinde işlenen konular bana karmaşık gelir. (-)
33. EÖD dersine zorunlu ders olmasa girmek istemem. (-) (*)
34. EÖD dersi ile ilgili kitap okumak bana sıkıntı verir. (-) (*)
35. EÖD dersinde zamanın nasıl geçtiğini anlamam. (+) (*)

(+): Olumlu maddeler, (-): Olumsuz maddeler, (*): ölçekten çıkarılan maddeler

KAYNAKLAR

1. Aiken, L.R. (2006). *Psychological testing and assessment*. (3rd ed.). Boston, Allyn & Bacon.
2. Anastasi, A. Urbina, S. (1997). *Psychological testing*. (7th ed.). New Jersey, Prentice Hall.
3. Anderson L.W. (1988). Attitudes and their measurement. In Keeves, J.P. (Ed.), *Educational research, methodology and measurement: An international handbook*. New York, Pergamon Press.
4. Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G., Büyüköztürk, Ş. (2010). *Sosyal Bilimler İçin Çok Değişkenli İstatistik: SPSS ve LISREL Uygulamaları*. Ankara, Pegem Akademi.
5. Erkuş, A. (2003). *Psikometri üzerine yazılar*. Ankara, Türk Psikologlar Derneği Yayınları.
6. Kağıtçıbaşı, Ç. (2010). *Günümüzde insan ve insanlar*. İstanbul, Evrim Yayınevi.
7. MEB (2006a). *Temel Eğitime Destek Projesi "Öğretmen Eğitimi Bileşeni" Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri*. Tebliğler Dergisi, 2590, 1491-1540.
8. MEB (2006b). *Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri Kitabı*. http://otmg.meb.gov.tr/belgeler/ogretmen_yeterlikleri_kitabi/Ogretmen_Yeterlikleri_Kitabi_genel_yeterlikler_parca_2.pdf İndirildi: 30.01.2012
9. Morgan, C.T. (1991). *Psikolojiye giriş*. (8. Baskı) (Çev. Arıcı, H., Aydın, O. ve ark.), Ankara, Hacettepe Üniversitesi Psikoloji Bölümü Yayınları.
10. Tavşancıl, E., Keser, H. (2002). İnternet kullanımına yönelik likert tipi bir tutum ölçeğinin geliştirilmesi. *Eğitim bilimleri ve uygulama*. (1), 79-100.
11. Tavşancıl, E. (2006). *Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
12. YÖK (2007). *Öğretmen yetiştirme ve eğitim fakülteleri (1982-2007)*. Ankara: Yüksek Öğretim Kurumu Yayınları.